

Νικόλαος Π. Βασιλειάδης*

Η πρώτη αποκάλυψις.

Περί του σταδίου της εσωτερικής προετοιμασίας, η οποία εσημειώθη εις τον Μωάμεθ πριν ή ούτος εμφανισθή εις τον λαόν του ως απόστολος του Θεού και προφήτης, δεν γνωρίζομεν πολλά. Κατά τας ευσεβείς δοξασίας της μουσουλμανικής παραδόσεως, ουδεμία εσωτερική προετοιμασία εσημειώθη εις τον Μωάμεθ, διότι ούτος εκλήθη αιφνιδίως εις το προφητικόν του αξίωμα δια τινος οράματος, κατά την διάρκειαν του οποίου ο Θεός εξαπέστειλεν εις αυτόν την πρώτην αποκάλυψιν. Πράγματι όμως η περί προφητικής του αποστολής συνείδησις ανεπτύχθη και εστερεώθη βαθμιαίως μέσα του. Εάν λάβωμεν υπόψιν τας μαρτυρίας της μουσουλμανικής παραδόσεως, ο Μωάμεθ ήτο τεσσαράκοντα ετών ή και ολίγον ακόμη μεγαλύτερος, όταν εδέχθη την πρώτην αποκάλυψιν και ενεφανίσθη δημοσία κηρύττων. Τούτο σημαίνει ότι μέχρι της ωρίμου ηλικίας του παρέμεινε πιστός εις την ειδωλολατρικήν πίστην των πατέρων του.

Κατά το Κοράνιον ο Θεός τον εύρε κάποτε εις την οδόν της πλάνης και τον

καθωδήγησε (93,7). Η καθωδήγησις αυτή υποδηλοί ότι πριν ή ο Μωάμεθ συνειδητοποιήση την προφητικήν του αποστολήν, διήλθε ωρισμένον τινά χρόνον εσωτερικής προεργασίας και περισυλλογής. Κατά τον χρόνον αυτόν ησχολήθη συνειδητώς ή ασυνειδητώς με θρησκευτικά προβλήματα. Κατά το χρονικόν τούτο διάστημα αι χριστιανικά και ιουδαϊκά διδασκαλίας, τας οποίας κατά καιρούς ήκουσε, εδημιούργησαν εντός του δυσπιστίαν προς την πατρώαν ειδωλολατρικήν θρησκείαν. Ούτω συν τω χρόνω προητοιμάζετο μία εσωτερική αλλαγή μέσα του, η οποία εκορυφώθη κάποτε με ένα συνταρακτικόν όραμα «κλήσεώς» του, το οποίον υπήρξεν αποφασιστικός σταθμός δι' όλην την μετέπειτα δράσιν του. Το όραμα τούτο περιγράφεται παραστατικώτατα εις το Κοράνιον και σχολιάζεται ιδιαιτέρως υπό της μουσουλμανικής παραδόσεως. Δίδεται εις την σούραν 96, 1-5, η οποία θεωρείται υπό της μουσουλμανικής παραδόσεως ως η πρώτη κορανική αποκάλυψις. Παραλλαγή του αυτού οράματος δίδεται εις σούραν 74,1-7.

Κατά τας ειδήσεις των χωρίων τούτων και της μουσουλμανικής παραδόσεως ο Μωάμεθ εκάθητο κάποιαν νύκτα εν περισυλλογή εντός του αγαπητού του σπηλαίου του όρους Χίρα (Hira') πλησίον της Μέκκας όπου πολλάκις ηρέσκετο να αποσύρεται και να αφοσιώνεται εν ηρεμία εις θεωρίας. Αίφνης ήκουσε φωνήν άνωθεν καλούσαν αυτόν να γίνη προφήτης του Θεού. Κάποιον υπερβατικόν ον, το οποίον αρχικώς ο Μωάμεθ ωνόμαζε «ένδοξον μηνυτήν», «πιστόν πνεύμα» ή «άγιον πνεύμα» (ruh al-quds) και αργότερον, κατά την εν Μεδίνη δράσιν του, εταύτισε προς τον αρχάγγελον Γαβριήλ, απεκάλυπεν εν οράματι εις αυτόν την πρώτην αποκάλυψιν και τον διέταξε να αναγνώση τους πέντε πρώτους στίχους του 96ου κεφαλαίου του Κορανίου. Ο άγγελος του είπε:

«iqra' = ανάγνωθι (απάγγειλον) εν ονόματι του Κυρίου σου όστις έκτισε (τα πάντα· ο οποίος έπλασε τον άνθρωπον εκ θρόμβου αίματος (δηλαδή εξ ενός εμβρύου). Ανάγνωθι: Ο Κύριός σου είναι ο γενναιότατος απάντων των επί της γης. (Αυτός) ο οποίος edίδαξε την χρήσιν της γραφίδος, edίδαξε τον άνθρωπον ό,τι (πρότερον) ηγνόει».

Κατά την μουσουλμανικήν παράδοσιν, ο Μωάμεθ κατ' αρχάς εξεπλάγη, διότι ήτο αναλφάβητος, και δις ηρώτησε τον άγγελον τί έπρεπε να αναγνώση και πώς ηδύνατο να αναγνώση, αφού δεν εγνώριζε ανάγνωσιν! Τότε ο Άγγελος επέισε τον λαιμόν του μέχρι πνιγμονής και ο Μωάμεθ εξαναγκασθείς, ήρχισε να αναγινώσκη. Κατά την μουσουλμανικήν παράδοσιν μετά την αποστολήν άνωθεν της αποκάλυψεως τούτης τρόμος και θλίψις κατέλαβε τον Μωάμεθ. Λέγεται ότι κατά την στιγμήν της αποκάλυψεως ο Μωάμεθ κατελήφθη υπό παροξυσμού, κατά τρόπον ώστε αφρός εξήλθεν εκ του στόματος αυτού, η κεφαλή του έκλινε, το πρόσωπόν του ωχρίασε ή ερυθρίασε, ο ιδρώς έτρεχεν ακατασχέτως και ούτος εκραύγαζεν ως «πώλος καμήλου». Ο παροξυσμός ούτος καλείται από δύο σπουδαίους συλλογείς της μουσουλμανικής παραδόσεως, τον Bakhari και τον Waqidi, «πυρετός» (buraha'). Εκ των μαρτυριών τούτων παρακινήθέντες οι βυζαντινοί συγγραφείς ωμίλησαν εις την κατά του Ισλάμ πολεμικήν των περί επιληψίας, η οποία κατείχε τον Μωάμεθ, και τας απόψεις αυτών επαναλαμβάνει ο δυτικός βιογράφος του Μωάμεθ Gustav Weil (Das Leben Muhammeds, Stuttgart 1864, 42).

Αι ερμηνείαι όμως αύται δεν έχουν ιστορικά ερείσματα και αγνοούν την διαδικασίαν εμπνεύσεως, την οποίαν μετήρχοντο οι εκστασιαζόμενοι μάντεις και οραματισταί της ειδωλολατρικής Αραβίας. Αν λάβωμεν υπόψιν τας μαρτυρίας των

χωρίων 73,1 εξ. και 74,1 εξ., ένθα ο Μωάμεθ εντέλλεται να εγερθή κατά την διάρκεια της νυκτός και να προσευχηθή, πρέπει να υποθέσωμεν ότι ούτος προητοιμάζετο διά την παραλαβήν της αποκαλύψεως. Η προετοιμασία φαίνεται ότι εγίνετο κατ' αρχάς κατά τα πρότυπα των αρχαίων Αράβων μάντεων και οραματιστών. Εις τούτο συνηγορεί και το γεγονός ότι οι εχθροί του εις Μέκκαν τον απεκάλουν «δαιμονιζόμενον» (majnun) ή έχοντα δαιμόνιον (jinn) εντός του. «Δαιμονιζόμενοι» όμως ή εμπνεόμενοι από τους δαίμονας, τα jinn, εθεωρούντο και οι Άραβες μάντεις και ποιηταί. Το δαιμόνιον εδώ δεν έχει έννοιαν βιβλικήν, αλλά την σημασίαν περίπου την οποίαν η λέξις είχεν εις την αρχαίαν ελληνικήν γλώσσαν. Ήτο θεϊκόν τι ον, το οποίον ενέπνεε τους μάντεις ή ποιητάς του αρχαίου αραβικού κόσμου, συνήθως προς το καλόν της φυλής. Ο ποιητής, ο οποίος δια των ποιημάτων του υπηρέτει την λατρείαν της φυλής του, εθεωρείτο ότι ευρίσκετο κατά την ώραν της συνθέσεως υπό την επήρειαν του εντός αυτού κατοικούντος «δαιμονίου». Διά τούτο μάντεις και ποιηταί εκαλούντο «majnun», «μαινόμενοι» ή «δαιμονιζόμενοι».

Δεν φαίνονται συνεπώς αληθείς αι απόψεις ότι ο Μωάμεθ ήτο «επιληπτικός». Από τον τρόπον όμως της εκστάσεώς του δυνάμεθα να συναγάγωμεν άλλα σπουδαία συμπεράσματα. Να ιδούμε δηλαδή ότι εις τον εξωχριστιανικόν τρόπον εκστάσεως επικρατεί έντασις και ταραχή, αντιθέτως προς την έμπνευσιν και έκστασιν αγίων προσώπων εν τη χριστιανική πίστει, όπου επικρατεί ηρεμία, γαλήνη και πληρότης. Το «φως ιλαρόν», που αποτελεί ύμνον της πρώτης χριστιανικής Εκκλησίας, είναι το χαρακτηριστικόν γνώρισμα του προσώπου, το οποίον δια της προσευχής αίρεται εις τας υπερβατικές σφαίρας και κοινωνεί μετά του προσωπικού Θεού. Η γαλήνη και η ηρεμία πληρούν την ψυχήν του και «φως ιλαρόν» εκπέμπει το πρόσωπόν του.

Αντιθέτως εις την εξωχριστιανικήν έκστασιν επικρατεί συνήθως η έντασις. Ακόμη και εις μορφάς εκστάσεως του βουδδισμού, όπου συνήθως η περισυλλογή εσωτερικεύει τον άνθρωπον εις σημείον ώστε οι οφθαλμοί του να μένουν απλανείς, ουδέν εκφράζοντες, ακόμη και εκεί παρατηρείται εις πολλές μορφάς εκστάσεως έντασις. Διά τούτο όχι μόνον εις τον βουδδισμόν, αλλά και εις τον Ινδοϊσμόν γενικώς απαγορεύεται να ασκείται η Yoga άνευ της παρουσίας του διδασκάλου, ο οποίος, όταν αρχίσει η έκστασις (κυρίως προκειμένου περί του Ζεν βουδδισμού) έχει ραβδίον, με το οποίον κτυπά ελαφρώς εν αρχή την πλάτην του εκστασιαζομένου, και όσον περισσότερο ανεβαίνει η έντασις, τόσο περισσότερο τα κτυπήματα δυναμώνουν, και εις το τέλος γίνονται τόσο ισχυρά, ώστε, αν ο εκστασιαζόμενος ευρίσκετο εν νηφαλία καταστάσει, θα εκραύγαζεν εκ του πόνου. Αυτό όμως γίνεται διά να χαλαρώνη η έντασις του νευρικού συστήματος, το οποίον υπάρχει κίνδυνος να υποστή βλάβην, να σπάσουν κατά το κοινώς λεγόμενον τα νεύρα του εκστασιαζομένου και να μείνη διανοητικώς ή σωματικώς ανάπηρος κατά την υπόλοιπον ζωήν του. Και υπάρχουν πολλά τοιαύτα παραδείγματα.

Παρόμοιας μορφάς εκστάσεως παρατηρούμεν εις ωρισμένους ορχουμένους δερβίσσας του Ισλάμ, όπου οι εκστασιαζόμενοι ρίπτουν αναμμένα κάρβουνα εις το στόμα των η εμπηγνύουν αιχμηρά αντικείμενα εις τους βραχίονας και εις άλλα μαλακά μέρη του σώματος. Εις μεγάλης μάλιστα εντάσεως εκστάσεις χρησιμοποιούνται πυρακτωμένα σίδηρα, τα οποία εναποτίθενται επί του δέρματος,

διά να κατευνάσουν την έντασιν των νεύρων και να επαναφέρουν τον εκστασιαζόμενον εις την ομαλήν του κατάστασιν. Ούτως δύναται να εξηγηθή και το γνωστόν παρ' ημίν φαινόμενον των Αναστεινάρηδων, οι οποίοι διά να επιτύχουν το βάδισμα επί της πυράς, εκστασιάζονται.

Τοιαύτα λοιπόν φαινόμενα εκστάσεως είναι ξένα εις την χριστιανικήν μυστικήν εμπειρίαν, όπου η μετά του Θεού κοινωνία φέρει γαλήνην, πλήρωμα εσωτερικόν, και «φως ιλαρόν», που σημαίνει ότι πληροί τον άνθρωπον με χαράν και φαιδρότητα.

Διάφορος λοιπόν της χριστιανικής εκστάσεως ήτο και η έκστασις του Μωάμεθ: Κατά τας περιγραφάς της μουσουλμανικής παραδόσεως και τους υπαινιγμούς του Κορανίου, ο Μωάμεθ μετά το πέρας του οράματος κατελήφθη υπό φόβου και εξάψεως, η οποία του έφερε ρίγος και θέρμην συγχρόνως. Διά τούτο επέστρεψεν εσπευσμένως εις την γυναίκα του Χαντίτζια και εφώνησε: «κάλυψόν με δι' ενός μανδύου (dithar), και ρίψον επ' εμοί ψυχρόν ύδωρ» (Sura 73,1 και 74,1).

Το αιφνίδιον και συνταρακτικόν αυτό όραμα επροξένησε τοιαύτην φρίκην εις τον Μωάμεθ, ώστε επί αρκετόν χρόνον μετά ταύτα έπαυσε τελείως να δέχεται περαιτέρω αποκαλύψεις. Η μουσουλμανική παράδοσις αναφέρει ότι εσημειώθη επί τρία έτη διακοπή (fatra) εις το κήρυγμά του. Την φρίκην, η οποία κατέλαβε τον Μωάμεθ μετά την συνταρακτικήν αυτήν εμπειρίαν της αποκαλύψεώς του, περιγράφουν παραστατικώτατα οι πρώτοι στίχοι του 74ου κορανικού κεφαλαίου. Οι στίχοι αυτοί θεωρούνται υπό της μουσουλμανικής παραδόσεως ως η αμέσως μετά την διακοπήν της πρώτης αποκαλύψεως επακολουθήσασα αποκάλυψις, η οποία εκάλεσε τον Μωάμεθ να εγερθή και να συνέχιση το κήρυγμά του.

«'Ω συ, όστις εκάλυψας εαυτόν διά μανδύου (dithar). Εγέρθητι και προειδοποίησον (τους ανθρώπους της χώρας σου διά την τιμωρίαν του Θεού). Και αίνει τον Κύριόν σου! Κάθαρον τα ιμάτιά σου και απόφευγε το βδέλυγμα (της ειδωλολατρίας)».

Πάντα ταύτα δηλούν α) ότι κατ' αρχάς ο Μωάμεθ δεν είχε συνειδητοποιήσει την «αποστολήν» του. Η συνείδησις ότι είναι απόστολος του Θεού, μάλιστα δε η πρόθεσίς του να παρουσίαση εαυτόν ως προφήτην δεν ήτο το αρχικόν εις την συνείδησιν του σχέδιον. Είναι περισσότερον ορθόν να υποθέσωμεν, όπως πράττει ο Caetani, ότι έφθασεν εις την σύλληψιν των ιδεών του τούτων μόνον διστάζων και ψηλαφών. Καίτοι ο άγγελος εγνωστοποίησεν εις αυτόν ότι ήτο ο εκλεγείς προφήτης του Θεού, ο Μωάμεθ ημφέβαλλε περί της αληθείας του οράματός του. Εφοβείτο μάλιστα μήπως είχε καταληφθή υπό του δαίμονος και είναι θύμα διαβολικής απάτης και επενεργείας. Κατά την μουσουλμανικήν παράδοσιν η περίοδος της απομονώσεώς του διήρκεσε περί τα τρία έτη. Αίφνης όμως η περίοδος αύτη έληξε και ο χείμαρρος των θείων αποκαλύψεων ήρχισε να κατακλύζη αδιακόπως αυτόν μέχρι τέλους της ζωής του.

β) Συνάγεται επίσης ότι η προφητική του Μωάμεθ συνείδησις διαμορφούται αρχικώς επί τη βάσει των αρχηγόνων παραστάσεων του λαού του. Την πρώτην βεβαίως αμυδράν περί προφητείας έννοιαν συνέλαβεν ούτος επί τη βάσει των

ολίγων βιβλικών διδασκαλιών, τας οποίας ήκουσεν, αλλά ταύτην συνενέμειξε μετά μαγικών και μαντικών παραστάσεων του αυτοχθόνου αραβικού περιβάλλοντος. Τα λεκτικά σχήματα, το ύφος και ο έμμετρος λόγος των αρχικών του αποκαλύψεων φέρουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των χρησμών και αφορισμών των αρχαίων αράβων μάντεων και οραματιστών (kuhhan).

Εν αρχή ούτος δεν εγνώριζε πολλά περί προφητείας. Περί των προφητών της Π. Διαθήκης ενημερώθη αργότερον και ελλιπώς. Άρα κατά την αρχικήν περίοδον των οραματισμών του, δεν ήτο δυνατόν ούτοι να αποτελέσουν τα καθοδηγητικά του πρότυπα. Μέχρις ου αναχθή εις την πεποίθησιν ότι είναι «απόστολος του Θεού», παρήλθε χρόνος, του οποίου την έκτασιν δεν δυνάμεθα να προσδιορίσωμεν ακριβώς. Αι περί προφητείας και αποκαλύψεως ιδέαι υπό την βιβλικήν αυτών έννοιαν ήσαν ξέναι εις τους Άραβας. Η ιδέα επίσης περί υπάρξεως οιοιδήποτε ανθρώπου φορέως θείας αποκαλύψεως, εις τον οποίον ο Θεός εμπιστεύεται την θείαν επαγγελίαν, ίνα κομίση αυτήν εις τον λαόν του, δεν ήτο οικεία εις τους συγχρόνους αυτού Άραβας. Αντιθέτως ούτοι εγνώριζον τους εν μέσω αυτών υπάρχοντας «μάντεις» (kahin) και τους «οραματιζομένους ποιητάς» (sha'ir), οι οποίοι τη επηρεία αγαθών δαιμόνων (jinn ή jann), εξ ων κατελαμβάνοντο, ηδύναντο να προφητεύσουν και να δώσουν χρησμούς περί των μυστηρίων του μέλλοντος. Ο «ποιητής» (sha'ir) ετοποθετείτο επί του αυτού μετά του «μάντεως (kahin) επιπέδου και εθεωρείτο άνθρωπος του οποίου τα οράματα και τα σημεία ήσαν πλήρη σημασίας, διότι προέλεγον τα μέλλοντα. Κατά την εποχήν εκείνην ο άραψ ποιητής είχε τελείως μαγικόν χαρακτήρα και οι Άραβες είστευον ότι ώφειλε την έμπνευσίν του εις τι δαιμόνιον, το οποίον εισήρχετο εν αυτώ. Ούτω sha'ir εσήμαινε τον «γνώστην οραματιστήν». Ο δαίμων, ο οποίος εισήρχετο εις τον sha'ir, δεν εισήρχετο ίνα εμπνεύση εις αυτόν ωραίους λόγους και ιδέας, αλλ' ίνα διαφωτίση αυτόν περί των πραγμάτων εκείνων, των οποίων δεομένη η φυλή κατέφευγεν εις την πνευματικήν του βοήθειαν.

Άρα είναι φυσικόν να υποθέσωμεν ότι αρχικώς ο Μωάμεθ, πιεζόμενος εκ των εσωτερικών του παρορμήσεων και οραμάτων, εξεφράζετο κατά τον τρόπον οραματισμού των Αράβων μάντεων. Όπως οι μάντεις και οι οραματισταί, ούτω και αυτός είχε να είπη τι το σπουδαίον. Πράγματι, κατά τινα παράδοσιν την οποίαν αναφέρει ο Ibn Sa'd, στηρίζων αυτήν επί του αρχαιότερου αξιοπίστου μάρτυρος της μουσουλμανικής παραδόσεως, του Urwa Ibn az-Zubair, ο Μωάμεθ παρουσιάζεται ειπών ποτέ εις την σύζυγον αυτού Khatija «Βλέπω φώς τι και ακούω φωνήν τινά. Φοβούμαι αληθώς μη τυχόν είμαι τις kahin».

Αι μετά των kahin ομοιότητες του Μωάμεθ παρουσιάζονται κυρίως εις τον τρόπον εκφοράς των αρχικών κορανικών αποκαλύψεων. Όπως οι χρησμοί του μάντεως ήσαν ιδιόμορφοι, ούτως είναι και αι αρχικάί αυτού αποκαλύψεις. Προς εκφοράν των χρησμών του ο μάντις εχρησιμοποιεί τον ομοιοκατάληκτον έμμετρον και πεζόν ομού λόγον (το ομοιοκατάληκτον «πεζοτράγουδον»), τον αποκαλούμενον saj', ο οποίος αποτελείτο από βραχείας ρυθμικάς προτάσεις, διαφόρους όμως εκείνων της πραγματικής ποιήσεως. Υπ' αυτήν ακριβώς την μορφήν του saj' εκφέρονται ου μόνον τα παλαιότερα (2), αλλ' άπαντα τα κεφάλαια του Κορανίου (3). Κατά τα πρώτα όμως βήματα του κηρύγματός του ο Μωάμεθ ομιλών κατά τα εκστατικά

πρότυπα των αράβων οραματιστών, εξέφραζε τας αποκαλύψεις του υπό μορφήν βραχέων και ελλειπτικών αφορισμών και είχε την εντύπωση ότι ενεπνέετο υπό θείου τινός πνεύματος (4), το οποίον αργότερον εταύτισε μετά του αγγέλου Γαβριήλ (5). Όπως δε οι μάντεις, επιθυμούντες να καταστήσουν πιστευτούς τούς χρησμούς των, ωρκίζοντο εις τον ουρανόν και την γην, εις το φώς και το σκότος, εις ζώα και φυτά, ούτω και ο Μωάμεθ εις το αρχικόν του κήρυγμα ομνύει εις την νύκτα, την ημέραν, τον εωθινόν, το όρος (Σινά), εις τον ουρανόν και τους αστέρας κ.λ.π. (6). Υπ' αυτάς τας προϋποθέσεις δυνάμεθα να κατανοήσωμεν τους όρκους του αρχικού κήρυγματος του Μωάμεθ, οι οποίοι εκφέρονται αορίστως, άνευ λογικής συναφείας προς το ακολουθούν κείμενον. Έχοντες υπ' όψει τους χρησμούς των μάντεων αυτών οι σύγχρονοι του Μωάμεθ Μεκκίται εταύτισαν αυτόν μετά των μάντεων τούτων (7).

Σημειώσεις

(2) Χαρακτηριστικά παραδείγματα των αρχικών κατά έμμετρον λόγον εκφερομένων αποκαλύψεων είναι τα κεφάλαια 90, 1- 16' 96, 1-8.

(3) Αι εικασίαι του Bell, καθ' άς αι αρχικώταται εκφράσεις του Μωάμεθ δεν ήσαν έμμετροι, δεν φαίνονται πιθανάί (Muhammed's Call, 13 - 19 και Muhammad's Visions 145 - 154).

(4) Sura 16, 104 (102)' 26, 193.

(5) Sura 2, 91 (97).

(6) Sura 93, 1 εξ.' 103, 1' 84, 16 - 18' 74, 35 - 37' 92, 1 - 3' 89, 1 - 4' 53, 1' 86, 1' πρβλ. 81, 15- 18' 56, 74 εξ., 86, 11 εξ.' 91, 1- 8.

(7) Sura 52, 29' 69, 42.

Αι ομοιότητες όμως και αι επιρροαί αύται δεν πρέπει να υπερτονισθούν, διότι το κορανικόν κήρυγμα καθ' εαυτό ελαχίστην έχει σχέσιν προς τους αφορισμούς των αράβων μάντεων. Πολύ ενωρίς ο Μωάμεθ κατεπολέμησε την ιδέαν της μετά των kahin και sha'ir ταυτίσεώς του. Τα περί kahin και sha'ir ομιλούντα κορανικά χωρία σκοπούν να άρουν τας κατά του Μωάμεθ κατηγορίας και να δηλώσουν απεριφράστως την πλήρη προς αυτούς αντίθεσίν του (1). Ήδη αι αμφιβολίαι του μήπως είναι kahin δηλούν ότι εξ αρχής διέστελλεν εαυτόν και το κήρυγμά του εκ της μαντικής επενεργείας. Ενωρίς αι άόριστοι περί τας βιβλικάς αληθείας γνώσεις του ωδήγησαν αυτόν μακράν των μάντεων. Διά τούτο τονίζει ότι έρχεται ως απλούς απόστολος του Θεού, ο οποίος δεν ζητεί μισθόν ως οι μάντεις, δεν θέλει να έχη σχέσιν προς τους δαίμονας της πολυθείας, αλλά προς τον μόνον Θεόν. Ούτω φαίνεται ότι εξ αρχής είχεν αποκτήσει ασαφή τινα περί προφητείας αντίληψιν, και προς αυτήν συνεχώς έτεινε. Βεβαίως κατ' αρχάς εις τον τρόπον εκφοράς των αποκαλύψεών του έχει υπ' όψει τους μαντικούς χρησμούς, καθ' ους δεν ομιλεί ο μάντις, αλλά το πνεύμα, ο δε μάντις ακούει και ανακοινώνει. Το αυτό ποιεί και ο Μωάμεθ' ακούει τον ουράνιον μηνυτήν και ανακοινώνει τας αποκαλύψεις του. Τούτο όμως δεν σημαίνει ότι παραμένει συνεχώς εις τον πρωτόγονον τρόπον εμπνεύσεως. Αντιθέτως φαίνεται ότι πολύ ενωρίς επηρεάσθη εκ της βιβλικής παραδόσεως, αλλά και εξ αναλόγων γνωστικών αντιλήψεων.

Ήδη εις την Παλαιάν Διαθήκην η ακοή είναι αίσθησις προηγούμενη της οράσεως. Ο Θεός απεκαλύφθη εις τους προφήτας δι' ακροάσεων και όχι δι' οράσεων. Ο Θεός προσκαλεί τον Μωυσή επί του όρους Σινά και ομιλεί μετ' αυτού' αλλ' όταν ο Μωυσής παρακαλή τον Θεόν να εμφανίση εις αυτόν το πρόσωπόν του, ο Θεός

απαντά· «ου δυνήση ιδείν το πρόσωπόν μου· ου γάρ μη ίδη άνθρωπος το πρόσωπόν μου και ζήσεται» (2) . Η ιστορία αύτη της Βίβλου αποδίδεται, διά τινων κατά μυθικόν τρόπον εκφερομένων παραλλαγών, και εις το Κοράνιον (3) . Άπαντα τα οράματα του Μωάμεθ σχετίζονται προς τον άγγελον του Θεού, όχι προς αυτόν τον Θεόν (4) .

Αν αρχικώς επίστευσεν ότι είδε τον ίδιον τον Θεόν, τούτο ήτο πεποίθησις, την οποίαν έζησεν υπό τον πυρετόν του αρχικού του οίστρου και των οραμάτων. Συν τω χρόνω όμως ούτος γίνεται νηφαλιώτερος και αι εμπνεύσεις του πραγματοποιούνται τη επηρεία του αγγέλου. Sura 52, 29 εξ.· 69, 41 εξ.· 37, 35 (36)· 21,5. Έξοδος 33, 18 εξ.

Sura 7, 139 (143). Πρβλ. περί των βιβλικών πηγών, εξ ων ηντλήθησαν αι ανάλογοι κορανικά απόψεις, Speyer, Die bibl. Erzähl. im Qoran, 141. Πρβλ. Horowitz, εν Der Islam 9 (1919) 159 – 160.

* Ζιάκα Γρηγορίου, Το Ισλάμ, εκδ. Πουρναρα,Θεσσαλονικη 2004 σελ.80-89

[Πηγή](#)